

Van de concentratiescholen in twee Antwerpse buurten, Oud-Borgerhout en Antwerpen-Noord, weer scholen maken waarvan de gemengde populatie de gemengde buurtbevolking weerspiegelt: dat is het doel van het project School in zicht. De situatie in de twee gebieden is bekend: massaal veel autochtone en allochtone ouders – de middenklasse, de hoger geschoolden – kiezen voor hun kinderen geen school in de eigen buurt. Zij zoeken het elders in het Antwerpse. Het bekende vermijdingsgedrag dat bij veel migratiebewegingen optreedt.

project

OP ZOEK NAAR
DE ONTBREKENDE KLEUR

SCHOOL IN ZICHT TEMPERA BVBA

COMMUNICATIE TEGEN SEGREGATIE

Marieke Smeyers, betrokken ouder, initiatiefnemer en intussen bij het onderzoeksbureau Tempera verantwoordelijk voor het project: "Toen ik mijn kleuter moest inschrijven, stond ikzelf ook voor de keuze: vlucht ik mee weg uit Oud-Borgerhout of niet? Maar eigenlijk was het voor mij geen optie: ik wilde mijn kind hier, in de diverse buurt waar we wonen, naar een even diverse school laten gaan en niet meedoen met de middenklassevlucht. Mijn kind in haar eentje inschrijven zou natuurlijk niets veranderen aan die mistoestand. Daarom ben ik beginnen na te denken, heb ik gezocht naar ouders en scholen die mijn bekommernis deelden en heb ik uiteindelijk een project uitgeschreven, samen met Tempera. Mijn fundamentele motivatie was: het kan toch niet dat niemand iets doet aan deze segregatie? Maatschappelijk gezien klopt het gewoon niet dat een zo grote en vrij homogene groep kinderen uit de buurt ontbreekt in de scholen. Zo mist iederéén leeransen, als je tenminste het verwerven van sociale vaardigheden en omgaan met diversiteit ook als leren beschouwt, wat wij nadrukkelijk doen."

Er is door de jaren heen een soort vanzelfsprekendheid gegroeid in Oud-Borgerhout en Antwerpen-Noord: veel hooggeschoolde ouders denken er niet aan om hun kinderen naar de scholen in de buurt te sturen. Zij leven onder meer met het idee dat die scholen niet het niveau halen dat ze voor ogen hebben. Resultaat: 45% van de kleuters uit Oud-Borgerhout gaat buiten Oud-Borgerhout naar school, en in de Borgerhoutse scholen zitten veel kansarme kinderen. Tegelijk zitten heel wat scholen ook vol: er is met andere woorden een ondercapaciteit in de buurt. Initiatieven om de witte en zwarte vlucht om te keren slaagden tot nu toe niet, of slechts tijdelijk en plaatselijk. Er moet intens worden gesensibiliseerd bij ouders en er worden bij zo'n veran-

deringstraject van de betrokken scholen flinke inspanningen gevraagd.

Marieke Smeyers: "School in zicht is in de eerste plaats een communicatieproject dat vertrekt vanuit de ouders. Wij proberen de ouders te wijzen op het bestaan van de buurtscholen én op hun kwalitatieve werking. Ze kénnen ze doodgewoon niet omdat er in hun kring geen kinderen naar die scholen gaan, en/of ze willen ze ook niet kennen omdat er verkeerde percepties leven over het gebrek aan kwaliteit en dat soort ideeën. We willen hen daarom vooral aanzetten om kennis te maken met de buurtscholen. Essentieel is ook dat ouders die een school in de buurt overwegen, mekaar vinden. Informele, spontane netwerking, kun je het noemen. Dat moet de kracht van dit project zijn: net omdat ouders die zo'n stap overwegen zich vaak alleen voelen, komt het er niet van of haken ze na een tijdje af. Sta als individuele Belgische vader maar eens aan een schoolpoort met alleen maar allochtone moeders, een sociaal netwerk uitbouwen is dan heel moeilijk... Van de scholen vragen wij in deze fase alleen of ze bereid zijn mee op de folder te staan die we op zoveel mogelijk plaatsen verspreiden, en of ze open schooldagen en informatiemomenten willen organiseren voor de ouders om met hen over dit project te communiceren. En we proberen de scholen ook weer voeling te doen krijgen met de buurt en zijn bevolking. Veel scholen weten niet meer wie er in de buurt woont: de meeste leraren wonen hier ook niet en tweeverdienersgezinnen zijn bijna onzichtbaar in het straatbeeld."

KLEUREN

Marthe Belpaire is directrice van een van de elf scholen die hebben beslist dat ze meedoen. De 155 kinderen in haar school zijn van heel diverse afkomst. Slechts twee hebben Belgische roots, terwijl alleen al de namen op de deurbellen in

de buurt verklappen dat hier veel autochtone Vlamingen wonen.

“Dit is een mond aan mond-project. We merken dat ouders de affiches zien en bij ons komen vragen of ze hun kind bij ons kunnen inschrijven. Mensen uit de buurt die anders zo'n vraag niet zouden stellen, doen dat nu wel. Dat is al een teken dat de communicatie werkt. Als het lukt, heeft zo'n project een enorme invloed. Ik heb daar ervaring mee: wij waren vroeger een 'Marokkaanse' school en zijn nu al veel 'diverser' geworden. Je ziet het niveau van leerlingen omhooggaan en je ziet hun taalvaardigheid erop vooruitgaan, omdat Nederlands de enige gemeenschappelijke taal is. Kinderen leren meer van elkaar dan dat ze van leerkrachten leren! Dankzij een gemengd schoolpubliek krijgen ze meer kansen in hun latere schoolloopbaan en bereid je ze beter voor op een gemengde samenleving. Daar ben ik van overtuigd.”

Marieke Smeyers: “Ook wij gaan ervan uit dat een gemengde school een meerwaarde biedt. Daaruit wordt soms besloten dat kinderen van autochtonen of hooggeschoolden 'meer waard' zouden zijn. Dat is natuurlijk niet waar. Voor ons zijn alle kleuren even belangrijk. Maar we denken ook dat, als je de witte kleur eruit haalt, je veel leerkansen mist, omdat al die leerlingen van al die kleuren nu eenmaal in de samenleving van hier zullen leven, en die samenleving denkt en werkt nog altijd overwegend 'wit'.”

WAAKZAAM

School in zicht is als proces geen vanzelfsprekend project. De zaak is complex en Tempera maakt er daarom een punt van dat alle scholen – er werden er 24 aangezocht – alle voors en tegens goed overwegen en dat het hele schoolteam – leraren en directies – bij de discussie wordt betrokken en achter de keuze staat.

Waarom zou een school niet meedoen? Er is de

bekende angst voor verdringing van kansarmere leerlingen en voor (alweer een) verandering. Niet weinig scholen werken al jaren bijzonder hard om als 'concentratieschool' met diversiteit om te gaan en kwaliteitsonderwijs te bieden. Vele zijn daarin geslaagd en dat heeft van het schoolteam grote inspanningen gevergd. Dat ze hun aanpak nu weer om zouden moeten gooien, vinden sommige te veel gevraagd. Zij hebben zich in hun situatie geschikt.

Marthe Belpaire: "Er leven bij de scholen zeker vragen en het zal inspanningen vergen. De nieuwe ouders zullen bijvoorbeeld andere verwachtingen hebben over ouderparticipatie en over kinderopvang dan onze huidige ouders. Onze leerkrachten vragen zich ook af hoe de ouders van nu zullen reageren. De eerste reacties lijken in elk geval positief te zijn. De leraren willen zeker de leerlingen die we nu hebben, niet verliezen. In een vorig project zijn een aantal scholen weer 'wit' geworden, met als gevolg een enorme concurrentie waarbij scholen zich als elitescholen zijn gaan afficheren. Die verdringing moeten we hier absoluut vermijden. Daarom hanteren wij voorlopig een 20%-norm en zal de nieuwe instroom geleidelijk gebeuren. Nu, alle betrokken scholen hebben de kans gekregen om mee te doen en eigenlijk zouden ze met het doel van het project voor ogen dat ook allemaal móeten doen. Gelukkig zijn er nu al elf. Dat is meer dan in het begin van het project. Hoe dan ook, je moet als school beducht zijn voor risico's en waakzaam blijven, maar dat weegt niet op tegen de ontesprekelijke meerwaarde van dit project."

OP TERMIJN OVER

Marieke Smeyers: "De scholen hebben allemaal autonoom beslist of ze meedoen of niet, hoe ver ze willen gaan in aantallen, of ze een voorrangperiode voor niet-GOK-leerlingen inlassen bij de inschrijvingen, of ze een oudercomité zullen

oprichten... Wij komen daar niet in tussenbeide, scholen zijn vrij in hoe ze hiermee omspringen. Maar het project ligt inderdaad gevoelig omdat er ogenschijnlijk een contradictie is. Op termijn willen wij een afspiegeling van de buurt zijn, van alle sociaal-economische en etnische groepen. Maar wij richten ons in de eerste plaats op de groep die nú het opvallendst afwezig is en haar kinderen massaal elders naar school stuurt: de autochtone en allochtone hoger geschoolden. Een reëel probleem is ook dat een aantal Borgerhoutse scholen meer vraag krijgen dan dat ze aanbod hebben: elke leerling die erbij komt, betekent ook dat er een uit de boot valt. Het project legt dat pijnlijk bloot. Tot nu werd het opgelost doordat witte ouders bijna allemaal een school niet in de buurt zoeken. Wij kiezen voor dit project omdat er maatschappelijk echt iets moet veranderen. Je wil toch alle kinderen meer kansen geven voor hun latere leven? Onze doelstelling gaat dus verder dan de school." Marthe Belpaire: "Je hebt een buitenstaander als Tempera nodig: om de netwerkvorming bij ouders te bevorderen, om scholen te begeleiden en te doen nadenken, om de contacten tussen ouders en scholen te bevorderen... Dankzij Tempera wordt het volgens mij beter haalbaar. In het voorjaar van 2008 zullen we voor het eerst zien wat het allemaal wordt en in welke richting het gaat. Ik ben benieuwd."

Marieke Smeyers: "Wanneer de netwerken zich eenmaal hebben gevormd en de contacten tussen de scholen en de ouders zijn hersteld, moet alles zichzelf in stand houden. Dat is de langetermijndoelstelling. Wij hopen dus dat we over enkele jaren overbodig zullen zijn."

DE ESSENTIE

1. Wat is het doel?

- van de concentratiescholen (kleuter- en basisscholen) in Oud-Borgerhout en

Antwerpen-Noord weer scholen maken waar-
van de samenstelling van de schoolpopulatie
die van de buurt beter weerspiegelt

- het ontwikkelen van een draaiboek voor soort-
gelijke processen elders

2. Wat zijn de instrumenten?

- het uitbouwen van informele netwerken van
ouders met belangstelling voor de scholen in
hun buurt. Dit project vertrekt vanuit de ouders
- brede infocampagnes over het doel van het
project
- bevragen en informeren van de scholen die
kandidaat kunnen zijn
- steunen van scholen die in het project stappen

3. Welke effecten zijn er al?

In dit stadium nog moeilijk te omschrijven. De
eerste instroom van de beoogde kinderen zal
gebeuren vanaf september 2008 (inschrijvingen
voorjaar 2008).

- elf scholen zijn ingestapt en engageerden zich
om belangstellende ouders te informeren
- het samenbrengen van ouders die een school
in de buurt overwegen gebeurt nu al

4. Wie zijn de betrokkenen?

- de autochtone en allochtone ouders (hoog-
geschoold, middenklasse) die in de betrokken
gebieden wonen
- de allochtone en kansarme ouders, die ook
direct betrokken zijn
- de scholen (directies en het hele lerarenteam)
- het onderzoeksbureau Tempera bvba voor de
procesbegeleiding
- de kunsteducatieve organisatie De Veerman
voor het adviseren van scholen bij hun herpro-
filing
- een adviesgroep met diverse actoren: Tem-
pera, doelgroepenorganisaties, Lerende Stad,
de LOP-deskundige, Schoolopbouwwerk

5. Welke hindernissen doken op?

Zie de lopende tekst.

6. De subsidies werden vooral gebruikt voor...

Loon-, huisvestings- en kantoorkosten.

7. Timing

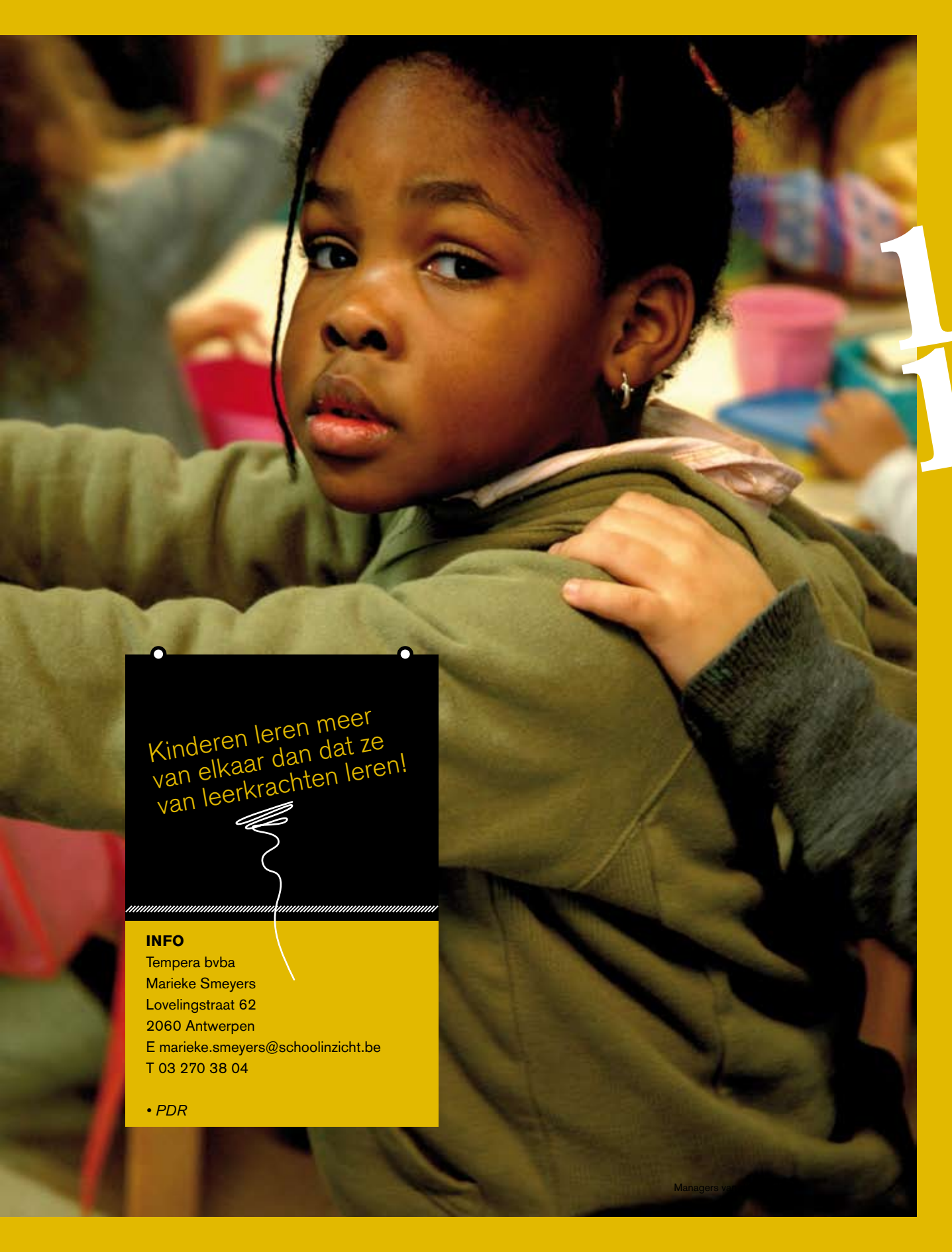
Het project werd goedgekeurd in januari 2007.

- alle scholen uit het projectgebied werden
geïnformeerd en in elf scholen werd een
schoolteamvergadering aan het project gewijd
- er vonden twee informatiecampagnes plaats
voor de ouders
- eerste instroom van kinderen: schooljaar
2008-2009

8. Enkele cijfers

Cijfers over de eerste instroom van de betrok-
ken leerlingen geven kunnen pas in maart 2008
worden gegeven.

- aantal inwoners in Oud-Borgerhout en
Antwerpen-Noord: 68.000
- aantal deelnemende scholen (in december
2007): 11
- aantal scholen in de betrokken gebieden: 20
(met 24 vestigingsplaatsen)
- eind oktober 2007: 53 ouderparen meldden
hun interesse

Kinderen leren meer
van elkaar dan dat ze
van leerkrachten leren!

INFO

Tempera bvba
Marieke Smeyers
Lovingstraat 62
2060 Antwerpen
E marieke.smeyers@schoolinzicht.be
T 03 270 38 04

• PDR